

Ольга Фабрика-Процька

ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
(Україна)

Навчально-науковий Інститут мистецтв
Кафедра музичної українистики
та народно-інструментального мистецтва
olgafp4@ukr.net
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-5188-1491>

УДК 784.4 (477.86) : 78:801.81339.92
doi 10.19090/rs.2021.5.55-66

СПЕЦИФІКА НАЦІОНАЛЬНОЇ, ЕТНІЧНОЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ НА УКРАЇНСЬКОМУ ПОГРАНИЧЧІ

У статті висвітлено питання українського пограниччя та специфіки національної, етнічної та культурної ідентифікації у соціокультурному просторі України.

Доведено, що теоретичне обґрунтування цієї проблеми сприяє розвитку національного зацікавлення, усвідомлення якого є необхідною складовою розвитку українського суспільства.

Ключові слова: етнос, пограничні території, трансформація, ідентифікація.

Територія Західної України найчастіше вживається до Буковини, Східної Галичини та Закарпаття. Землі Західної України у 1920 році офіційно мали назву – Східні креси, до яких входили Галичина («Східна Малопольща»), Західна Волинь, Холмщина і Підляшшя, Західне Полісся. До Західної України належали такі воєводства: Станіславівське, Тернопільське, Волинське, Львівське, Поліське (без Косовського і половини Пружанського повітів), Холмщина Люблінського воєводства та половина Більського повіту Білостоцького воєводства. Це було навмисно створено польською владою з політичних міркувань: польський уряд категорично не сприймав прагнення українців мати, хоча б в Галичині, окремі адміністративні одиниці.

За визаченням Я. Верменич, термін «Західна Україна» щодо українських земель у період між двома світовими війнами використовувався до тих земель, які були під владою Румунії, Польщі і Чехословаччини, а саме: землі Північної Буковини і Закарпаття. Після приєднання західноукраїнських земель до складу УРСР назва «Західна Україна»

закріпилася за областями, що утворилися впродовж 1939–1946 рр. (Верменич, 2019).

У сучасних політичних та наукових напрямках часто умовною назвою «Західна Україна» об'єднуються три регіони – Буковина, Галичина й Закарпаття. Їх специфічність полягає у етнічному різномайті «разом, але майже окремо» (формула І. Монолатія), де живуть десятки етнічних спільнот. «Кордони між ними ніколи не відзначалися усталеністю, а діапазон етнічної взаємодії коливався у межах від мирного співжиття до гострих збройних протистоянь із величезними людськими втратами. Тому саме навколо етнічних кордонів і міжетнічних інтеракцій вибудовувалися схеми й моделі взаємодії «своїх» і «чужих» на цій території в історичній ретроспективі і наш час» (Верменич, 2019: 199).

Фактор порубіжжя, штучні кордони, етнічна строкатість населення – усі ці чинники певною мірою ставили під загрозу територіальну цілісність Австро-Угорської імперії. Галичина з моменту свого виникнення (за Я. Верменич) була проблемною зоною з відцентровими тенденціями. Польський історик Павел Коваль констатує, що «<...> на порозі ХХ століття багатьом полякам було важко усвідомити той факт, що українці (русини, як їх тоді називали) є народом і можуть проголосити ідею утворення власної держави, а підтримка цієї ідеї Польщею парадоксально може виявитися корисною для неї самої. Популярним на той час на сторінках публіцистики був міф про український народ як штучний витвір австрійської політики. Заснована на такому ґрунті ідея асиміляції національних меншин нечесною, наскільки й нереалістичною» (Коваль, 2012: 14).

Сучасні науковці вирізняють особливу складність міжетнічних, міждержавних, міжконфесійних відносин на території Західної України початково через фактор її порубіжності. Цікавою з цього приводу є думка Я. Грицака, який вважає, що Галичина існує для того, щоб доводити, що у творенні кордонів політика сильніша за географію, а культура переважає обидві разом узяті. Галичина завжди була і залишається пограниччям у складі кожної держави, до якої вона коли-небудь належала. Цей край був не лише етнічним (Я. Грицак), але й цивілізаційним пограниччям «Один простір еднав Галичину, як і сусідні польські, угорські та чеські землі з католицькою Європою. Інший навпаки відводив її від світу східного християнства. Відчуття належності до великого релігійного простору мало значний вплив на ідентичність місцевого населення та давало йому підставу

думати про себе в категоріях, більших за регіональні, національні чи навіть імперські ідентичності» (Грицак, 2006).

Поляки розглядали Галичину не лише як одвічно «свою» територію. Галицькі русини вважали себе частиною «великої Русі», однак не могли дійти узгодженості щодо того, де пролягають кордони цієї «Русі» і як співвідносяться це поняття з поняттям «Росія» (Верменич, 2019: 204).

З історії відомо, що до середини XIX ст. в Галичині було чотири національних орієнтації: українофільська, русофільська, польсько-русинська і австрійсько-русинська. Можливості усіх були однакові. До 1848 року галицькі русини українцями себе не відчували через порубіжність, яка бере свій початок ще від часів Київської Русі.

Процеси трансформації та глобалізації в сучасних державах призвели до формування порубіжжя як субрегіону, який розташований на кордоні поділу культур і надзвичайно актуалізували проблему національно-культурної ідентичності, яка сьогодні перетворилася в одну з найважливіших проблем серед науковців не лише України, а і за її межами. Саме прикордонні території займають важливе місце в ментально-географічній картографії. Прикордонні території водночас є периферією країни та стають центром особливого регіону, в якому процеси визначаються чинником кордону.

Феномену порубіжжя притаманний простір, в якому взаємодіють різні транскордонні соціальні мережі, відбуваються взаємовпливи культур і народів. «<...>Кордон, – на думку О. Фісун, – це не просто край, рубіж певного географічного простору, території, а певний край простору влади, тобто території, стратифіковано за допомогою владних технологій, а з іншого боку, це зона дотику, перетину накладання часто різнотипних просторів і зіткнення структур влади» (Фісун, 2003: 5).

Розуміння етнічності набуває чималого значення, оскільки безпосередньо впливає на функціонування культурних, соціальних процесів та розподіл суспільних ресурсів. Серед особливостей сучасного розвитку країн Європи є посилення ролі етнічного фактору у культурних, суспільно-політичних процесах, а також бажання людей відстояти свої національні і культурні традиції та цінності.

Питання національної, етнічної та культурної ідентифікації є досить актуальним у наукових колах України та інших країн. Це обумовлено, з одного боку тим, що визначення української ідентичності є певним теоретичним засобом створення національної держави. З іншого боку,

теоретичне обґрунтування цієї проблеми сприяє висвітлити національне зацікавлення, усвідомлення якого є необхідною складовою розвитку українського суспільства.

Трансформаційні процеси, що розвиваються у сучасній Україні, призводять до змін у становищі усіх соціальних груп. Це сприяє формуванню нових соціальних та міжкультурних зв'язків. За визначенням окремих дослідників, своєрідність етносоціальної та етнополітичної ситуації в Україні визначають такі риси, як ренесанс самоусвідомлення національних меншин та присутність в окремих регіонах компактних та численних етнічних груп. Соціальні зміни відбуваються на пограничних територіях. Зокрема, збільшуються можливості для мешканців пограниччя, інтенсивно зростає інтенсивність між групових контактів, розвивається співпраця у економічній, соціальній та культурній сферах, посилюється фактор міжетнічної взаємодії.

В період сьогодення саме для мешканців пограничних територій усвідомлення групової та індивідуальної ідентичності стало надзвичайно актуальним. Це пояснюється, в першу чергу, невизначеністю соціальних шляхів розвитку пограничних регіонів. «Внаслідок зростання соціальної мобільності через близькість кордону збільшилася спокуса «запозичити» модель сусіднього, чужого суспільства, і оминати таким чином вироблення власних координат для соціального самовизначення» (*Шестакова, 2005: 3*).

Для вітчизняних дослідників питання національної ідентичності в контексті глобалізаційних процесів є відносно новим. За висловом М. Козловець, якщо для західних науковців концентрація їх наукового зацікавлення довкола етнічного, національного та етнополітичного різновидів ідентичності зумовлена насамперед глобалізацією з її руйнівними наслідками для національних держав і етнічних культур, то в нас – триваючими процесами націє- та державотворення (*Козловець, 2009*).

Про специфіку та пояснення суспільних процесів у пограничних регіонах польськими дослідниками – Г. Бабінським, Д. Вояковським, А. Садовським та А. Клоковською була впроваджена концепція пограниччя, використання якої дає можливість обґрунтувати соціальні зміни на науково-практичному і теоретичному рівнях. Однак мало уваги приділено до розуміння етнічних ідентифікаційних процесів у сучасний період.

Відомими є праці О. Сухомлинова, що розкривають поняття та явища «кресів» – специфічних історико-культурних регіонів Польщі, а також звертають увагу на формування у суспільній свідомості уявлення про

своєрідну економічну, політично-культурну та соціальну атмосферу східних погранич Польщі, а також прозорість кордону між Україною та Польщею. Креси є типовим мовно-культурним пограниччям і стають місцем пам'яті та історії. При вивченні та аналізі «кресів» дослідники звертали увагу на формування у суспільній свідомості уявлення про своєрідну політично-культурну, економічну та соціальну атмосферу східних погранич Польщі, прозорість кордону між Польщею та Україною в усіх значеннях.

Ідентифікація та свідомість створюються на базі певних об'єктивних рис, хоча можуть бути незалежними від них. Будучи однією з форм соціальної ідентифікації, етнічна – окреслюється в категоріях культурної єдності і спирається, за визначенням К. Шестакової, на самодефінацію, створену на підставі культурних характеристик даної групи в опозиції до інших груп (*Шестакова, 2005*).

Етнічна самоідентифікація в ідентифікаційних практиках часто зіставляється з розповсюдженим поняттям етнічна самосвідомість. Наприклад, Є. Александренков стверджує, що почуття приналежності до групи, сформоване англomовними вченими як *ethnic identity*, мало чим відрізняється від розуміння «етнічної самосвідомості». Відмінність полягає лише в розумінні термінів «етнічна група» і «етнос» (*Александренков, 1996: 13-22*).

Протилежну думку від Є. Александренкова висловлює Б.Вінер, акцентуючи різницю між етнічною самоідентифікацією (яка в більшості випадків формується в результаті «переняття-від-іншого») та іншими компонентами етнічної ідентичності (*Вінер, 1998*). Етнічна ідентифікація (за О. Болдецькою) це самовизначення індивідом своєї етнічної належності, до якої входить сукупність уявлень як про етнооб'єднуючі, так і про етнодиференціюючі ознаки (*Болдецька, 1996: 20*).

Важливу роль відіграють елементи культури, мова та механізми повсякденності. Усвідомлення індивідом своєї приналежності до даної національної спільноти є первинним, основним показником національної самосвідомості. Дослідник М. Мнацаканян у книзі «Інтегральна теорія нації» зазначає, що самоідентифікація є суб'єктивною сполучною основою національної спільноти, ядром її суб'єктивного самовідчуття та самосвідомості (*Мнацаканян, 2001: 220*).

Таким чином, відштовхуючись від поняття самосвідомості, яке означає з'ясування особистістю для самої себе певних своїх рис, якостей, які були притаманні особистості й раніше, але не були предметом власної

рефлексії, пізнання, уваги, процес етнічної ідентифікації можливо реконструювати.

Польський дослідник Г. Бабінський, полемізуючи над етнонаціональними процесами останнього десятиліття, вважає, що термін «етнічність» найбільше підходить для означення своєрідного суспільного зв'язку та умов існування суспільних груп (*Babiński, 1970*). Це пояснюється, насамперед, тим, що етнічність перестали розуміти як атрибут тільки меншинних угруповань, емігрантів чи пограничних меншин. Він узагальнює поняття етнічність та наводить моделі використання, серед основних:

- 1) етнічність як етнічна група, набір рис певної спільноти – етнічної групи, для якої притаманні різноманітні риси. Найчастіше – це спільні походження, культура, система цінностей. На його думку, члени цієї групи можуть мати означені риси, або не знаючи про це, або не приділяючи цьому належної уваги, що, однак, не перешкоджає існуванню групи. Це концепція об'єктивної етнічності;
- 2) етнічність як етнічна ідентифікація – усвідомлення окремоті, гордисті або, навпаки, небажання. Етнічна ідентифікація і свідомість створюються на базі певних об'єктивних рис, хоча й можуть бути незалежними від цих рис. «Етнічність може створюватись і розвиватись без об'єктивних підстав групової окремоті, на базі виключно свідомості та ідеології» (*Шестакова, 2005: 42*).

Етнічна ідентичність, на думку К. Шестакової, виконує низку специфічних функцій. Ототожнення з етнічною категорією, насамперед, заспокоює психологічну потребу особистої безпеки, приналежності, пам'яті про власне коріння та зв'язку із спільнотою, мовою, звичаями, релігією, символами, зовнішнім виглядом. Звідси впливає поняття «етнічна ідентичність» як віднесення до спільного коріння, незвичайності, солідарності, спільноти, особистої інтегральності, культурної унікальності, рівноправ'я. Це поняття відноситься також до взаємопов'язаних і взаємопроникаючих культурних, психічних, суспільних рис (*Шестакова, 2005*).

У ширшому значенні етнічність обіймає питання етнічної ідентичності етнічних груп, націй чи етнічних ідеологій, процесів їх творення, трансформації та перебігу. Ця друга перспектива, за висловом К. Вармінської, скеровує увагу дослідника не лише на явища, пов'язані з етнічною ідентичністю, але також на всі інші суспільні феномени (оскільки є

ефектом класифікації суспільного світу). Таким чином, це призводить до динаміки та наповнення етнічних явищ, які залежать від існуючої ситуації, від потреб особистостей чи груп, або функціонально-організаційних вимог (*Шестакова, 2005: 45*).

В Закарпатській області, яка межує з Угорщиною, Польщею, Румунією, Словаччиною національний склад представлений українцями, угорцями, румунами, ромами. Основні географічні межі українсько-польського пограниччя науковці Польщі Г. Бабінський та Д. Вояковський окреслюють такими населеними пунктами: Мостисько, Грудек, Львів, Самбір, Дрогобич, Золочів, Стрий, Івано-Франківськ, Коломия, Тернопіль, Підволочиськ з української сторони; любачівський, ярославський, перемишльський, сяноцький, бешадський та лешський повіти з польської сторони (*Wojakowski, 2002: 130*).

Етнічна територія – це історико-культурне утворення, яке не завжди співпадає з територією держави. Найзахідніші українські території поєднуються з горами Карпат. Польський дослідник К. Кжиштофек вважає, що варто акцентувати увагу територіях, які виступають корелятом кордону, а його зміна повинна відбиватись на пограниччі. Кордони – це час (історія) вписаний в територію. Сучасні тенденції в Європі ведуть до утворення *soft borders* (м'які кордони) на інтегрованих територіях та *hard borders* (тверді, жорсткі кордони) на територіях між інтегрованим та внутрішнім простором. Тому пограниччя в рамках Євросоюзу здавна були іншими, аніж в решті частини Європи. Їм притаманна схильність до еволюціонування в напрямку створення транскультурних регіонів з власною ідентичністю (*Krzysztofek, 2001: 32-33*).

В часи національних держав пограниччя мали й мають очевидно, іншу природу. Сучасний націоналізм прагнув до зрівняння політичного кордону та культурного. Це мотивувало політику асиміляції та акультурації, а навіть етнічних чисток. Іншими словами, якщо людина немає батьківщини там, де вона виросла, у своїй меншинній культурі, її батьківщина знаходиться на історичній території її народу. Все етнічно інше було приречене на асиміляцію (*Krzysztofek, 2001: 99*).

Повертаючись до культурного контексту пограниччя, можна навести думку М. Щепанського, який відзначає, що досить часто (хоча й не завжди) регіони, які колись справді знаходились поблизу державного кордону, сьогодні набули рис культурного пограниччя, поступово перетворюючись на регіони культурного пограниччя. На його думку, для пограничних територій,

які ідеально відповідають типології культурного, характерна локалізація на периферії великих політико-адміністративних центрів, тобто незмінна «кресовість», яка іноді може означати політичну, господарчу та суспільну маргіналізацію. Такий регіон може бути периферійним як в географічному сенсі, так і господарському, а вирізняти його може велика культурна відмінність; усвідомлене суспільне відчуття відмінності від інших (ми і вони, свої та чужі, тутешні та нетутешні).

Узагальнюючи, М. Щепанський формулює думку про можливе місце, яке посідає прикордоння у світовій системі, або регіони культурного пограниччя та пограниччя взагалі. Вважає, що ситуація із пограниччями у значній мірі залежить від багатьох чинників, серед основних:

- неухильні процеси глобалізації та суспільно-культурної гомогенізації в межах окремих країн або їх угруповань, континентів, що порушує традиційну ідентичність регіонів культурного пограниччя;
- розвиток або занепад концепції Європи регіонів, континенту 100 прапорів. Якщо цей тип управління континенту переможе, шанси збереження регіональної ідентичності видаються значно меншими;
- ситуація у державі, її роль у глобальному та континентальному аспектах;
- здібність до закордонних інвестицій, міжнародної робочої сили, товарів та послуг;
- розміщення закордонних фірм, особливо транснаціональних корпорацій та міжнародних банків, наукових інституцій, дипломатичних представництв;
- готовність до розбудови традиційної інфраструктури та сучасної інфраструктури, що уможливорює інтенсивну комунікацію з закордоном;
- поєднання з метрополіями густою транспортною мережею; розвиток поштового руху, телекомунікації;
- розвиток сектору послуг, спрямованих на закордонних клієнтів; виставкових та конгресових центрів; люкс готелів, офісів;
- організація міжнародних конгресів, фестивалів, спортивних змагань і т.п.;
- розміщення інституцій відомих міжнародних брендів, які займаються закордонними відносинами;

- входження до метропольної (урбанізованої) системи через прийняття участі у товариствах міст-побратимів та ін. (*Szczepański, 2001: 46-47*).

Таким чином, у суспільному житті кордони є умовною лінією, яка виражає різницю, поділи та позиції сторін – особистостей, суспільних груп, культур, держав. Теоретично кордони утворюють певні моделі прикордоння, які взаємопов'язані між собою. На думку М. Голки, прикордонні території чітко знають як відмінності між собою, так і подібності, звикли до свого співіснування, навчають співжиттю й співіснуванню різних груп та вимагають постійного тренінгу у співпраці, примушують змінювати стандартні схеми та відкидати стереотипи (*Golka, 1999: 19-20*).

Ідентичність та ідентифікаційні процеси на подібних теренах відбуваються на символічному рівні. За висловом К. Шестакової, в наш час створюється регіональний символічний універсум, формуються транскордонні регіони із власною ідентичністю, в якій локальна, або регіональна ідентифікація домінує над іншими. При цьому на етнічно змішаних територіях (фактор міжетнічних контактів тут надзвичайно сильний, майже головний) прослідковується сукупність декількох ідентичностей, в яких етнічний аспект виражений найсильніше.

Отже, взаємовідносини між глобальними та національними факторами сучасного історичного процесу в Україні різноманітні, складні та суперечливі. Національна специфіка може сприяти розвитку інтеграції тієї чи іншої країни у світове співтовариство або гальмувати цей процес. Взаємодія між специфікою етнічної, національної та культурної ідентифікації на українському пограниччі є актуальним питанням сьогодення.

Збереження цінностей етнографічного та етнічного характеру за умов інтеграційних процесів у світі є волевиявленням морально-етичної свободи будь-якого вільного етносу, який нормально функціонує. А політика злиття культур і народів безперечно завдала великої шкоди українцям у всьому світі.

ЛІТЕРАТУРА

- Aleksandrenkov Э.Г. (1996), «Этническое самосознание» ili «etničeskaâ identičnost'»? Etnografičeskoe obozrenie. 1996. №3. S.13-22. (Cirillic)
- Babiński G. (1970), *Pogranicze polsko-ukraińskie. Etniczność – zróżnicowanie religijne – tożsamość*. Kraków: Nomos, 1997. 279 s.

- Boldec'ka O.A. (1996), Etnična samosvidomist' v ukraïns'ko-rosijs'komu prikordonnì: Avtoref. dis.... kand. soc. nauk: 22.00.01 – teoriâ ta istoriâ sociologii. Harkivs'kij Nacional'nij unìversitet. Harkiv, 1996. 24 s. (Cirillic)
- Fabrika-Proc'ka O. R. Etnična identifikaciâ ukraïnciv Prâšivšini (Slovaččina) kriz' prizmu muzičnogo fol'kloru. Social'no-gumanitarnij vîsnik. Vip. 20, 21. Harkiv: Naukove tovaristvo «Nauka ta znannâ», 2018. S. 77– 80. (Cirillic)
- Fisun O. (2003) Geoistorične majbutnê ukraïns'ko-rosijs'kogo kordonu v konteksti globalizaciï ta êvropsjs'koï integriaciï. Ukraïno-rosijs'ke pogranicčâ: formuvannâ social'nogo ta kul'turnogo prostoru v istorii ta v sučasnij politici. Harkiv, 2003. S.5. (Cirillic)
- Golka M. (1999), *Pogranicza – Transgraniczność – transkulturowość. Transgraniczność w perspektywie socjologicznej. Kontynuacje* / Pod red. L.Gołdyki. – Zielona Góra: Lubuskie Towarzystwo Naukowe, 1999. S.13-26.
- Gricak Â. (2006) Prorok u svoj vîtčizni. Franko ta jogo spil'nota (1856-1886). Kiïv, 2006. S.27-28, 39. (Cirillic)
- Kłoskowska A. (1992), Konwersja narodowa i narodowe kulturze. Studium przypadku. *Kultura i społeczeństwo*. 1992. №4. S.96-112.
- Koval' P. Pričinki do istorii «ukraïns'koï spravi» v Pol'šì. Mi ne ê ukraïnofilami. Pol's'ka polițična dumka pro Ukraïnu i ukraïnciv. Antologiiã tekstiv. Kiïv, 2012. S.14. (Cirillic)
- Kozlovec' M.A. (2009) Fenomen nacional'noi identičnosti: vikliki globalizaciï: Monografiâ. Žitomir: Vid-vo ŽDU im. Î. Franka, 2009. 558 s. (Cirillic)
- Kresy wschodnie w świadomości społecznej*. Warszawa: Instytut Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, 1993. 197 s.
- Kresy – pojęcie i rzeczywistość*. Warszawa: Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, Towarzystwo Naukowe Warszawskie, 1997. 203 s.
- Krzysztofek K. (2001), Pięć refleksji o zmieniającej się naturze pogranicz i wielokulturowości. *Pogranicza etniczne w Europie. Harmonia i konflikty*. Pod red. K.Krzysztofka, A.Sadowskiego. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, 2001. S.25-34.
- Mazur T.M., Ševčuk L.T. (2001), Osoblivosti rozvitku L'vivs'koï oblasti âk skladovoï ukraïns'ko-pol's'kogo prikordonnâ. Social'no-ekonomični doslidžennâ v perehidnij period. Problemi êvropsjs'koï integriaciï i transkordonnoi spivpraci. Vip.XXIX: V 2 T. Pid red. M.Î.Dolišn'ogo. L'viv-Luc'k: Volins'kij deržavnij unìversitet, 2001. T.1. 421 s. (Cirillic)

- Mnacakanân M.O. (2001), *Integral'naâ teoriâ nacji*. Moskva.: Izd-vo MGIMO, 2001. 301s. (Cirillic)
- Pavlenko V.M., Taglîn S.O. (1999), *Etnopsihologîâ: Navč. posibnik*. Kiïv: Sfera, 1999. 408 s. (Cirillic)
- Šestakova K.(2005), *Etnična îdentifikaciâ na ukraïns'komu pograničči*. Avtoref. disert. na zdobuttâ nauk. stupenâ kandidata sociologîčnih nauk, Kiïv, 2005. 25 s. (Cirillic)
- Šestakova K. (2005), *Etnična îdentifikaciâ na ukraïns'komu pograničči*. Disertaciâ na zdobuttâ naukovogo stupenâ kandidata sociologîčnih nauk. Kiïv, 2005. 187 s. (Cirillic)
- Szczepański M. (2001), *Na peryferiach systemu światowego? Socjologiczna refleksja wokół miejsca pogranicza kulturowego w układzie globalnym. Pogranicza etniczne w Europie. Harmonia i konflikty*. Pod red. K.Krzysztofka, A.Sadowskiego. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, 2001. S.35-49.
- Vahnîna L. (2014), *Pogranicčâ v kontekstî sučasnih globalizacijnih procesiv: pitannâ identičnostî*. Odes'ki etnografičnî čitannâ. Etnokul'tura porubižžâ: lokal'noteritorial'ni osoblivostî: zbîrka naukovih prac'. Kolektiv avtoriv. Odesa : «Odes'kij nacional'nij universitet imeni Ī. Ī. Mečnikova», 2014. 419 s. (Cirillic)
- Vermenič Â. *Teritorial'na îdentičnist' ukraïns'kogo pograniččâ: îstorični vitoki ta geopolitičnî vplivi / Vidp. red.. V.A.Smolij. NAN Ukraïni. Īnstitut îstorîi Ukraïni*. Kiïv: Īnstitut îstorîi Ukraïni. 2019. 367 s. (Cirillic)
- Viner B. (1998), *Ëtničnost': v poiskah paradigmy. Ëtnografičeskoe obozrenie*. 1998. №4. S.3-27. (Cirillic)
- Wojakowski D. (2002), *Polacy i Ukraïncy. Rzeczy o pluralizmie i tożsamości*. Kraków: Nomos, 2002. 298 s.

Olga Fabryka-Protska

SPECIFICS OF NATIONAL, ETHNIC AND CULTURAL IDENTIFICATION ON THE
UKRAINIAN BORDER

Summary

The article deals with the issues of the Ukrainian borderline and the specifics of national, ethnic and cultural identification in the socio-cultural space of Ukraine. It is proved that the theoretical substantiation of this problem contributes to the development of national interest, the awareness of which is a necessary component of the development of Ukrainian society.

Key words: ethnos, border territories, transformation, identification.